

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, МУЗЕЄЗНАВСТВА ТА ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА НА ТЕМУ:
МУЗЕЙНА ВИСТАВКА "НЕБЕСНИЙ ХУДОЖНИК"

здобувача

вищої освіти 4 курсу

першого освітнього рівня (бакалавр)

спеціальності 027 «Музеєзнавство,
пам'яткознавство»

освітньої програми «Музейно-
екскурсійна діяльність»

Кисельової Вікторії Сергіївни

Науковий керівник:

доктор історичних наук, доцент

Шандра Ірина Олександрівна

Рецензент:

доктор історичних наук, професор

Маслак Володимир Іванович

Харків, 2022

ЗМІСТ

1. ВСТУП.....	3
2. РОЗДІЛ 1: РОЗШИРЕНА ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА.....	7
2.1 Ідейний задум.....	7
2.2 Наскрізна проблематика.....	7
2.3 Архітектурно-художнє рішення музейного проекту.....	7
2.4 Розширена тематична структура.....	9
3. РОЗДІЛ 2: ЕКСКУРСІЙНА РОЗРОБКА.....	15
3.1 Методична екскурсія.....	16
3.2 Авторська розробка нетрадиційного музейного заходу.....	34
4. ВИСНОВКИ.....	45
5. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	47
6. ДОДАТКИ.....	54
6.1 Історична довідка.....	54
6.2 Соціологічне дослідження	65
- Анкета.....	65
- Загальний аналіз потенційної музейної аудиторії.....	68
6.3 Топографія виставки «Небесний художник».....	69
6.4 Афіша виставки «Небесний художник».....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає у тому, що в умовах зростання національної самосвідомості українського народу, як ніколи важливо популяризувати діячів культури нашої держави. Особливо тих, хто зробив вагомий внесок не лише в розвиток громадської діяльності, але і в сфері образотворчого мистецтва, якій, на жаль, не приділяється гідна увага в процесі базової освіти підростаючої молоді. Саме таким був «поет українського малярства» - Сергій Іванович Васильківський, життєвий шлях якого є чудовим прикладом того, як українські традиції та духовність, прагнення до реалізму та ідейності в живописі, на тлі революційно-демократичного піднесення в країні, передових суспільних ідей та настроїв, втілюються у вигляді картин, що пізніше стануть базисом для формування цілого прошарку майбутніх митців.

Про нього писали: «Васильківський у живописі – це Шевченко в літературі». Дійсно, він один з найпопулярніших українських художників кінця 19 – початку 20 сторіччя, що залишив по собі близько трьох з половиною тисяч творів – головним чином пейзажі, а також багато історико-побутових композицій і портретів. Серед яких було одне з найвідоміших зображень Кобзаря, яке ми і зараз можемо спостерігати на сторінках книжок.

Отож, очевидною є необхідність винесення таких вагомих українських фігур у мистецтві, як Васильківський, за межі його рідного Харківського художнього музею на міжнародну арену, де його творчість зможе з новою силою дати поштовх до піднесення українського культурного простору та бойового духу народу.

Об’єкт дослідження: розробка цілісної концепції музейної виставки на тему "Небесний художник".

Предмет дослідження: висвітлення музейними засобами життєвого та творчого шляху С. І. Васильківського.

Мета: створення повноцінної музейної виставки «Небесний художник», яка продемонструє навички аналізу літератури відповідної тематики,

архітектурно-художнє бачення проекту, що включатиме ряд підібраних експонатів, презентація яких може бути проведена під час екскурсії, з урахуванням усієї мистецтвознавчої та соціологічної бази.

Досягнення цієї мети передбачає необхідність постановки і виконання наступних **завдань**:

- формулювання ідейного задуму виставки «Небесний художник»;
- визначення «наскрізної» проблематики музейного проекту;
- створення архітектурно-художнього рішення майбутньої виставки;
- організація розширеної тематичної структури проекту;
- розробка методичної екскурсії на тему «Життя та творчий шлях Васильківського Сергія Івановича»;
- розробка авторського тексту нетрадиційного музейного заходу, а саме - музейного свята «День художника» на базі виставки.

Ступінь наукової розробленості проблеми

Історичні джерела: до джерельної бази відносяться речові та фото-джерела, які зберігаються в Україні – в Харківському художньому музеї (ХХМ) [64], Національному художньому музеї України (НХМУ) [67], Сумському обласному художньому музеї імені Н. Онацького (СОХМ) [65], Лебединському міському художньому музеї імені Б. К. Руднева (ЛМХМ) [70]; окремі екземпляри зберігаються в Одеському художньому музеї (ОХМ) [66], Національному музеї Тараса Шевченка (НМТШ) [68].

Основний корпус картин та ескізів представлені в музейних експозиціях та художніх галереях (більшість з них можна побачити у місті Харкові). Окремі ж екземпляри зберігаються в різноманітних приватних колекціях [9] ще з 20-го століття. Також для розкриття життєвого шляху С. І. Васильківського важливу роль відіграють фотоматеріали, в яких представлені батьки, друзі та вчителі митця, які зробили свій внесок у його творчість.

Історіографія: більшість даних, на підставі яких зараз можна дослідити життєвий та творчий шлях С. І. Васильківського обмежуються періодом

першої та другої половини 20-го століття. Здебільшого це монографії, цілковито присвячені персоні видатного українського митця С. Васильківського. І серед них є ті, що заслуговують найбільшої уваги.

В першу чергу варто виділити ґрунтовну монографію І. В. Огієвської «Сергій Іванович Васильківський» [10], у якій аналізується багатогранна спадщина українського художника, його місце в українському мистецтві 19 – поч 20 ст. тощо. Авторка пов'язує дослідження цих питань з розглядом історико-суспільних процесів в Україні і Росії того періоду, стану окремих жанрів українського живопису того часу. Особлива увага приділяється творчій манері, прийомам письма С. І. Васильківського, висвітлюється його художньо-організаційна, громадська діяльність.

Дана дослідниця також провела масштабну роботу з систематизації творів Васильківського що потрапили до приватних колекцій [9], створила окремий збірник де найбільш широко, на той час, розкривалася манера живопису художника з усіма особливостями [11]. Окрему увагу Огієвська присвятила фольклорним мотивам у творчості митця [12] та унікальній колористиці його живопису [13], яка надавала творам Васильківського легкий та неповторний шарм.

Ще одна робота, яка може надати багато необхідної інформації, це «Сергій Васильківський: життя й творчість» О. Ніколаєва [8], яка була видана у 1927 році, з нагоди десяти років з дня смерті маляра. Дана монографія унікальна тим, що вона написана автором на основі заміток самого Васильківського, та спогадів його близького друга та колеги - баталіста М. С. Самокоша. Також автор використовував біографію митця, написану зі слів самого Сергія Івановича інженером А. М. Варяніциним. Книга містить репродукції кількох робіт Васильківського, що робить її особливо цінним джерелом інформації для цього проекту.

Український мистецтвознавець і письменник М. М. Безхутрий також присвятив свій час персоні митця, що втілилось у роботі «Сергій Васильківський: біографічна повість» [1] та монографії

«С. І. Васильківський: нарис про життя та творчість» [2], де автор простежує життєвий і творчий шлях митця: його навчання в Петербурзькій Академії мистецтв, спілкування з діячами культури, та аналізуються кращі роботи художника.

Висвітлення даної теми у музейній діяльності: експозиційна діяльність музеїв художнього та історичного профілю всебічно розглядається в фахових статтях з музеєзнавства Т. З. Адамянц [18], І. В. Андрєєвої [19], Є. Г. Артемова [20], А. Н. Арюткіна [21], Н. А. Белоусова [22], Є. В. Богданова [23], В. А. Бреднєва [24], Н. В. Бурова [25], О. В. Валенкевича [26], О. В. Веселицького [27], М. В. Глаголева [28], О. Л. Гнатюк [29], М. Б. Гнєдовського [30], Я. Долак [31], О. Ю. Корнеєва [32] та інших.

Особистий внесок автора даного експозиційного проекту полягає у комплексному та всебічному розкритті персоналії Васильківського та висвітленню усіх жанрів його творчості в рамках однієї виставки «Небесний художник». Також, архітектурно-художнє рішення даного проекту передбачає демонстрацію України очима художника та використання сучасних технологій, які раніше не спрямовували на висвітлення творчої спадщини Васильківського.

РОЗДІЛ І. РОЗШИРЕНА ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА

2.1 Ідейний задум

«Коли з рам гляне на вас усе сяйвом облите широке поле та почується відтіль пісня жайворона, як легко, як вільно зітхнетеся тим повітрям, що хвилями і цілими потоками ллє на вас художник. І він [Васильківський], що жив одним життям з природою, що плакав над звуками і барвами, примушує і вас тремтіти перед розкритими ним тайнами життя, вслухатися в розкішну пісню солов'я і журне туркотіння горлиці...» (Г. Хоткевич, 1900 р.) - такий ідейний задум і лейтмотив саомбутнього проекту Вікторії Кисельової.

2.2 Наскрізна проблематика.

В даному експозиційному проекті розглянуті наступні проблеми:

1. Становлення С. І. Васильківського як художника
 - ранні роки;
 - навчання в Академії мистецтв;
 - закордонне відрядження у Західну Європу,
2. Громадсько-культурна діяльність С. І. Васильківського на теренах України.
3. Напрямки живопису С. І. Васильківського
 - пейзажний та історичний живопис;
 - побутовий живопис та портрет.

2.3 Архітектурно-художнє рішення музейного проекту.

Експозиційний проект передбачає наявність зали (8х15, м2) в приміщенні Мистецького Арсеналу (Київ). Дана експозиція буде розміщуватися наступним чином: у центрі виставкового залу буде розміщено 3D-макет, який стане своєрідним втіленням міні-проекту «Україна очима С. І. Васильківського», суть якого полягатиме у численних мініатюрних об'ємних фігурах, які повторюють сюжети картин С. І. Васильківського, намальованих в Україні. Кожна «3D-картина» буде гармонійно поєднана з іншою, і врешті решт вони зіллються у єдину композицію. Таким чином, це дасть змогу на одному великому 3D-макеті об'єднати увесь творчий доробок

українського митця та показати красу і неоднорідність нашої держави у досить оригінальному форматі. Звісно, окреме місце у виставковій залі займатиме фотозона. Це будуть дві скульптури коней у натуральний розмір, що повторюють сюжет однієї з картин С. І. Васильківського «Козачий пікет». Все це неодмінно зацікавить відвідувачів, та вони з радістю відобразять своє відвідання музею на фотографіях, які зможуть з легкістю розповсюдити у соціальних мережах, що позитивно позначиться на відвідуваності музею в цілому. Слід додати, що задля комфорту стомлених відвідувачів, у залі буде розміщено 2 зони для відпочинку, з обох боків від фотозони.

Освітлення імітуватиме денне, та буде розгалужене по всій залі. Стіни, підлога та стеля матимуть пастельний, бліднувато-голубий колір, аби повторити відтінок неба, яке так любив у своїй творчості С. І. Васильківський. Блакитний - колір спокою, благополуччя та стабільності. Це колір прохолоди і деякої пасивності. За фен-шуєм — це колір творчості та індивідуальності, тому ідеально підійде для виставкової зали.

Екскурсійний маршрут починатиметься з лівої сторони зали, який в першу чергу повідомить нам про життєвий шлях митця: ранні роки життя С. І. Васильківського, період його становлення як художника, також буде згадано про зрілий етап творчості художника, що повідомить нам про його закордонну подорож до Європи та громадсько-політичну діяльність на теренах України. Для досягнення цієї мети будуть використані банери з фотографіями майбутнього митця, його батьків, окремих друзів та викладачів; фотографії та картини, створені С. І. Васильківським у зрілий період творчості.

У правому секторі експозиційного маршруту, буде розміщено картини С. І. Васильківського, які в свою чергу будуть умовно розділені на три сектори – пейзажний живопис, історичний живопис, побутовий живопис та портрет у відповідному для кожного сектору хронологічному порядку. Саме вони стануть чудовим завершенням екскурсії.

2.4 Розширена тематична структура.

№	Назви розділів, тем, підтем	Опис експоната (назва, автор, походження, матеріал)	Розмір	Шифр
РОЗДІЛ 1. Становлення С. І. Васильківського, як художника.				
1.		Картина «Портрет Сергія Івановича Васильківського», автор М. М. Уваров, полотно, олія.	41×33	ХХМ
	Тема 1. Ранні роки.			
2.		Фото «Батьки С.І.Васильківського» фотодрук чорно-білий, бл. 1895 р.		
3.		Картина «Будинок у Харкові С. І. Васильківського», автор:С. І. Васильківський, дерево, олія, бл. 1895 р.	24×36,5	ХХМ
4.		Фото «Харків. Друга чоловіча гімназія», фотодрук чорно-білий.		
5.		Картина «Д. І. Безперчий. Автопортрет», автор Д. І. Безперчий, полотно, олія, 1846 р.	66,3×56,6	ХХМ
6.		Фото. Нарис «Софія Безперча», автор Д. Г. Безперчий, папір, олівець, грудень 1870 р.		
7.		Фото «Харків. Ветеринарний інститут» 19 ст., фотодрук чорно-білий.		
	Тема 2. Навчання в Академії мистецтв.			
8.		Фото «Петербурзька академія мистецтв» 19 ст., фотодрук чорно-білий.		
9.		Фото М. С. Самокиша, фотодрук чорно-білий, 1930-ті рр.		
10.		Фото Я. Ф. Цюнглінський, фотодрук чорно-білий.		

11.		Фото О. Г. Сластьона, фотодрук чорно-білий, бл. 1910 р.		
12.		Фото. Нарис «С. І. Васильківський за роботою», автор О. Г. Сластьон, папір, олівець, 1876 р.		
13.		Картина «Портрет М. К. Клодта», автор І. М. Крамської, полотно, олія, 1871 р.	89×69	ДТГ
14.		Фото В. Д. Орловського, фотодрук чорно-білий, 1880-ті рр.		
15.		Картина «Ранок. Отара в степу», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1884 р.	71×131	СОХМ
16.		Картина «На Дінці», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1885 р.	35×55	Приватна колекція
Тема 3. Закордонне відрядження у Західну Європу.				
17.		Картина «Портрет І. П. Похитонова», автор І. Є. Репін, полотно, олія, 1882 р.	64,5×53,5	ДТГ
18.		Картина «Ранок в Безансоні. Франція», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1886 р.	23,6×36	ХХМ
19.		Картина «Околиця Байонни. Франція», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1887 р.	23,7×36,3	ДТГ
20.		Картина «Море. Венеція», автор С. І. Васильківський, картон, олія, 1886-1888 рр.	20,8×31,9	НХМУ
21.		Картина «Венеція», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1887 р.	24,1×36	ХХМ
Тема 4. Громадсько-культурна діяльність Васильківського на теренах України.				

22.		Картина «Блакитна зима. Мерефа», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1910-ті рр.	23,5×36, 5	СОХМ
23.		Картина «Кінний торг», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1910-ті рр.	24×36	Приватна колекція
24.		Картина «Голопанівка. Полтавщина», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, бл. 1910 р.	23,6×36, 6	ЛМХМ
25.		Фото С. І. Васильківський у колі діячів української культури. Сидять у центрі (зліва направо): Панас Мирний, М. В. Лисенко, С. І. Васильківський. Стоять (зліва направо): другий – В. Г. Кричевський, третій. Автор М. М. Уваров, 1904 р.		
26.		Фото. Картина-панно в залі засідань будинку Полтавського земства: «Чумацький Ромоданівський шлях», «Козак Голота», «Вибір полковником Мартина Пушкаря». Автори: С. Васильківський, М. Самокиш, М. Беркос, М. Уваров. 1903-1908 рр.		
27.		Ескіз картини-панно «Вибір полковником Мартина Пушкаря» для будинку Полтавського земства, автор С. І. Васильківський, папір на полотні, акварель, білила, 1903 р.	123×193	ХХМ
28.		Картина «Чумацький Ромоданівський шлях», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1900-ті рр.	60×106	НХМУ
29.		Картина «Козак Голота», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1900-ті рр.		
30.		Ілюстрація «Богдан Хмельницький» автор С. І. Васильківський,		

		фрагмент ілюстрації до альбому «З української старовини», 1900 р.		
31.		Портрет гетьмана Петра Дорошенка, автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	36×23,5	НХМУ
32.		Портрет гетьмана Івана Мазепи, автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	36,3×23,7	НХМУ
33.		Ілюстрація «Гармаш часів гетьмана Івана Мазепи» до альбому «З української старовини», автори С. Васильківський, М. Сашокиш, 1900 р.		
34.		Ілюстрація «Вельможна пані (полковниця)» до альбому «З української старовини», автори С. Васильківський, М. Сашокиш, 1900 р.		
35.		Ілюстрація «Тип запорожця» до альбому «З української старовини», автори С. Васильківський, М. Сашокиш, 1900 р.		
36.		Ескіз орнаменту, автор С. І. Васильківський; папір, акварель, срібло, золото, 1900-ті рр.	17,2×32	НХМУ
37.		Ескіз орнаменту, автор С. І. Васильківський; папір на картоні, акварель, 1900-ті рр.	12×33	НХМУ
38.		Ескіз орнаменту, автор С. І. Васильківський; папір, графітний олівець, акварель, золото, 1900-ті рр.	14×30	НХМУ
39.		Ескіз орнаменту, автор С. І. Васильківський; папір на картоні, акварель, золото, срібло; 1900-ті рр.	13×28	НХМУ
40.		Фото С. І. Васильківського, фотодрук чорно-білий, 1885 р.		
41.		Фото С. І. Васильківський за роботою, фотодрук чорно-білий,		

		1885 р.		
РОЗДІЛ II. Напрямки живопису С. І. Васильківського				
42.	Тема 5. Пейзажний живопис.	Картина «Козача левада», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1893 р.	133×93	ХХМ
43.		Картина «Сільський пейзаж», автор С. І. Васильківський, картон, олія, 1893 р.	23,7×36	НХМУ
44.		Картина «Етюд моря. Венеція», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1887 р.	24×36,5	ХХМ
45.		Картина «Таврида», автор С. І. Васильківський, картон, олія, 1900-ті рр.	24,3×36,2	АПМЗ ВП
46.		Картина «Ввечері в степу. Отара овець», автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	21,5×33,3	НХМУ
47.		Картина «Ніч на Донських гирлах», автор С. І. Васильківський, полотно на картоні, олія, бл. 1900 р.	23,5×36	НХМУ
48.	Тема 6. Історичний живопис.	Картина «Козачий пікет», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1888 р.	32,5×39,5	ХХМ
49.		Картина «Запорожець на посту», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1890-1900-ті рр.	35×26,5	ОХМ
50.		Картина «Бій запорожця з татариним», автор С. І. Васильківський, дерево, олія, 1890-ті рр.	24×36	Приватна колекція
	Тема 7. Побутовий живопис, портрет.			

51.	Підтема 1. Побутовий живопис	Картина «На греблі. Воли коло броду», автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	24×35,8	НХМУ
52.		Картина «Різдвяні свята на Полтавщині» або «Колядки», автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	23,5×35,9	НХМУ
53.	Підтема 2. Портрет.	Картина «Біля палісадника. Портрет Парасковії Урилівни Васильківської, матері художника», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, бл. 1895 р.	134×93,5	ХХМ
		Картина «Портрет Шевчека», автор С. І. Васильківський, полотно, олія, 1910/1911 р.	137×95	НМТІШ

РОЗДІЛ II. ЕКСКУРСІЙНА РОЗРОБКА

На сьогоднішній день музейна комунікація спрямована на те, щоб музей став доповненням у роботі науковців, місцем де широке коло відвідувачів може провести свій вільний час та вчителем для наймолодших відвідувачів. В даний час розширюються сфери музейної комунікації, з'являються нові види освітньої діяльності - лекції, уроки в музеї, конкурси, фестивалі, свята, вистави.

Тож автором було розроблено ряд екскурсій та ряд нетрадиційних заходів, які розраховані на широке коло відвідувачів (чоловіки та жінки, різного віку), які можуть мати різну професійну та соціальну направленість.

Екскурсія – це методично продуманий показ визначних місць, пам'яток історії і культури, в основі якого лежить аналіз об'єктів, які знаходяться перед очима екскурсантів, а також подій, пов'язаних з ними. Екскурсійна технологія являє собою сукупність вимог і правил, як оголошуються до екскурсії, а також суму методичних і технічних прийомів підготовки і проведення екскурсій різних видів, на різні теми і для різних груп людей.

Для того щоб дізнатись чи будуть такі заходи цікаві відвідувачам, автором було проведено аналіз і виділено групу з 23 респондентів. Серед них ті, яких музей найбільше приваблює для відвідування, які найчастіше відвідують музей і ті які виявили найбільшу зацікавленість у темі, а саме: 11 дівчат та 4 хлопці 9-их «А-Б» класів, віком 15-16 років; 5 дівчат та 3 хлопці 11-го «А» класу, віком 17-18 років. Саме цим респондентам було представлено презентацію по виставці «Небесний художник».

Методична розробка екскурсії на тему «Життя та творчий шлях Васильківського Сергія Івановича»

№ з/п	Тема/підтема	Перелік експонатів	Текст	Джерела та література	Методичні рекомендації
1.	Тема 1: Життєпис Васильківського		Доброго дня, шановні відвідувачі мистецького арсеналу! Рада вас вітати в цьому залі, присвяченому виставці «Небесний художник». Мене звати Вікторія – сьогодні я буду вашим екскурсоводом! На сьогоднішній день безліч митців та діячів культури намагаються синтезувати мистецтво різних держав світу, у тому числі і країн Західної Європи. Яскравим представником провідної верстви у сфері мистецтва	Карнацевич В., «Васильківський Сергій Іванович» (1854-1917) [6]	

		Картина «Портрет Сергія Івановича Васильківського», автор М. М. Уваров, полотно, олія.	був видатний український художник Сергій Іванович Васильківський. Саме він, завдяки своєму таланту та наполегливій праці, маючи змогу подорожувати країнами Європи, став втіленням своєрідного українсько-європейського культурного синтезу.	Фонди Харківського художнього музею	
1.1	Підтема 1.1: Ранні роки	Фото «Батьки Васильківського», фотодрук чорно-білий, бл. 1895 р.	С. І. Васильківський народився 19 жовтня 1854 року в місті Ізюмі, що на Харківщині, в родині дрібного чиновника повітового казначейства. Фото батьків ви можете побачити на банері. Як він підріс до учбового віку, батько переїхав до Харкова, придбав на Москалівці (Катерининська вулиця №	Ніколаєв О. «Сергій Васильківський. Життя й творчість» [8] Фонди Харківського	

		Картина «Будинок у Харкові Васильківського», автор: С.І.Васильківський, дерево, олія, бл. 1895 р., ХХМ	69) невеличкого будинка, де й почав жити з сім'єю. Цей дім майбутній художник пізніше зобразить на одній із своїх картин, яка представлена у нашій колекції.	художнього музею	
1.1	Підтема 1.1: Ранні роки	Фото «Харків. Друга чоловіча гімназія», фотодрук чорно-білий. Картина «Д. І. Безперчий. Автопортрет», автор Д. І. Безперчий, полотно,	Перші професійні навички С. І. Васильківський здобув у другій харківській гімназії [звернути увагу слухачів на фото гімназії, банер №2]. Його викладачем був Д.І. Безперчий, автопортрет якого ви зараз бачите.	Безхутрий М. «С. І. Васильківський: нарис про життя та творчість» [2] Фонди Харківського художнього музею	

		олія, 1846 р.			
		Фото. Нарис «Софія Безперча», автор Д. Г. Безперчий, папір, олівець, грудень 1870 р.	А Софія Безперча [звернути увагу слухачів на фото нарису, банер №2] стала першим і єдиним коханням С. І. Васильківського. Її життя було трагічно обірване невиліковної хворобою. В подальшому житті, художник так і не зможе знайти нове кохання, то цілковито віддасть свої сили мистецтву.		
		Фото «Харків. Ветеринарний інститут» 19 ст., фотодрук чорно-	Потім С. І. Васильківський вступив до Харківського ветеринарного інституту, вступив на службу до «Удельного відомства» в Києві. Та зібравши певну суму грошей, Васильківський вирішив	Огієвська І. В., «Сергій Іванович Васильківський» [10]	

		білий.	переїхати до Петербурга.		
1.2	Підтема Навчання Академії мистецтв	1.2: в Фото «Петербурзька академія мистецтв» 19 ст., фотодрук чорно-білий. Фото М.С.Самокиша, фотодрук чорно- білий, 1930-ті рр. Фото	Залишивши кар'єру в удільному відомстві та витримавши іспити, у 1867 р. С. І. Васильківський вступив до петербурзької Академії мистецтв – провідного навчального закладу у сфері культури. За часи навчання у С. І. Васильківського з'явилося багато нових друзів серед них: М. С. Самокиш [звернути увагу слухачів на фото Самокиша, банер №3], Я. Ф. Ціонглінський [звернути увагу слухачів на фото Ціонглінського, банер №3] та О. Г.	Ніколаєв О. «Сергій Васильківський: життя й творчість» [8]	

		Я. Ф.Цюнглінський, фотодрук чорно-білий. Фото О. Г. Сластьона, фотодрук чорно-білий, бл. 1910 р. Фото. Нарис «С. І. Васильківський за роботою», автор О. Г. Сластьон, папір, олівець, 1876. Картина «Портрет М. К. Клодта», автор Крамської,	Сластьон [звернути увагу слухачів на фото Сластьона, банер №3]. Він починає відвідувати клас пейзажу [звернути увагу слухачів на фото нарису, банер №3]. під керівництвом Михайла Клодта, портрет котрого ви зараз спостерігаєте у виконанні Івана Крамського, та наглядом В. Д. Орловського [звернути увагу слухачів на фото Орловського, банер №3].	Фонди Всеросійського музейного об'єднання «Державна Третьяковська галерея»	
--	--	--	---	---	--

		полотно, олія, 1871р. Фото В. Д. Орловського, фотодрук чорно- білий, 1880-ті рр.			
1.3	Підтема 1.3: Закордонне відрядження у Західну Європу	Картина «Ранок в Безансоні. Франція», автор Васильківський, дерево, олія, 1886 р.	За успіхи у навчанні Васильківський отримав велику золоту медаль та закордонну командировку на чотири роки за кошт Академії. У серпні 1886 р. художник був на півдні Франції, а в 1887 р. мандрував її північною частиною (відвідав Бретань, Нормандію), потім їздив до Лондона, повертався знову на південь Франції, здійснив подорож до Іспанії. Багато етюдів Васильківський привіз з Італії ті	Безхутрий М., «С. І. Васильківський : нарис про-життя та творчість» [2] Фонди Харківського художнього музею	

		Картина «Околиця Байонни. Франція», автор Васильківський, дерево, олія, 1887 р. Картина «В Піренеях», автор Васильківський, папір на картоні, масло, 1887 р.. Картина «Венеція», автор Васильківський, дерево, олія, 1887(?) р.	Північної Африки. Прошу вас звернути увагу на його картини, які представлені у цьому блоці – саме вони є яскравим доказом синтезу європейської та національної творчої ідеї у творах українського митця.	Фонди Харківського художнього музею Фонди Всеросійського музейного об'єднання «Державна Третьяковська галерея» Фонди Харківського художнього музею	
1.4	Підтема 1.4: Громадсько-	Картина «Блакитна зима. Мерефа»,	Повернувшись в Україну художник розпочав свій найбільш активний та	Фонди Сумського обласного художнього	

культурна діяльність Васильківського на теренах України	автор Васильківський, дерево, олія, 1910-ті рр. Картина «Голопанівка. Полтавщина», автор Васильківський, дерево, олія, бл. 1910 р. Фото. Картина-панно в залі засідань будинку Полтавського земства: «Чумацький Ромоданівський шлях», «Козак	плідний період творчості (1890-1917). Набуті знання він виразив численними картинами. Прошу звернути вашу увагу на окремі екземпляри, які представлені у нашій колекції. С. І. Васильківський не залишився осторонь і оздоблення будинку Полтавського земства (1903-1908) [звернути увагу слухачів на фото картини-панно, планшет №1], побудованого за проектом визначного харківського архітектора -	музею імені Н.Онацького Фонди Лебединського міського художнього музею ім. Б.К.Руднева Огієвська І. В., «Сергій Іванович Васильківський» [10]	
--	---	---	---	--

		Голота», «Вибір Василя Кричевського. полковником Мартин Пушкаря» Автори: С. Васильківський, М. Самокиш, М. Беркос, М. Уваров. 1903-1908 рр. Ескіз картини-панно «Вибір полковником Мартин Пушкаря» для будинку Полтавського земства, автор Васильківський, папір на полотні, акварель, білила,	Василя Кричевського. Ескіз, що представлений у нашій колекції ви можете побачити наживо цій самій будівлі, яка нині має статус Полтавського краєзнавчого музею.	Фонди Харківського художнього музею	
--	--	---	---	--	--

		1903 р.			
2.	Тема 2: Творчість Васильківського		В подальшій розмові я хочу приділити увесь час, безпосередньо, творчості Васильківського Сергія Івановича.		
2.1	Підтема 2.1: Пейзажний живопис		В першу чергу пропоную розглянути найбільш численний жанр за кількістю творів митця – пейзаж. Прошу звернути вашу увагу на картини з цього екскурсійного блоку. У деяких з них створено типові пейзажні образи, в інших показано лише своєрідність, красу окремого мотиву, відображено певні риси, властиві природі тієї чи	Огієвська І. В. «Особливості творчої манери С. Васильківського» [11] Фонди Харківського	

		Картина «Козача левада», автор Васильківський, полотно, олія, 1893 р. Картина «Ввечері в степу. Отара овець», автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	іншої місцевості, як приклад, подивіться на одну з найвідоміших картин Васильківського – «Козача левада». Емоційності у своїх пейзажах Васильківський досягає переважно колористичними й композиційними задумами. Все це ви можете спостерігати на таких картинах як «Ввечері в степу. Отара овець» та «Ніч на Донських гирлах».	художнього музею Фонди Національного художнього музею України Огієвська І. В., «С. І. Васильківський – колорист» [13] Фонди Національного художнього музею України Фонди Національного	
--	--	---	--	---	--

		Картина «Ніч на Донських гирлах», автор Васильківський, полотно на картоні, олія, бл. 1900 р.		художнього музею України.	
2.2	Підтема 2.2: Історичний живопис	Картина «Козачий пікет», автор Васильківський, дерево, олія, 1888 р. Картина «Запорожець на	Наступним підпунктом нашої екскурсії стане історичний живопис Васильківського. Прошу звернути вашу увагу на картини з цього екскурсійного блоку. Як ви вже помітили, дивлячись на картини «Козачий пікет» та «Запорожець на посту» - тематика, ідейне спрямування історичних картин С. І. Васильківського визначалися зображенням козаків як захисників рідного краю. Образний зміст	Огієвська І. В. «Особливості творчої манери С. Васильківського» [11] Фонди Харківського художнього музею	

		посту», автор Васильківський, дерево, олія, 1890-1900-ті рр.	здебільшого обумовлений органічним поєднанням пейзажу з елементами історичного, батального чи історико-побутового жанрів.	Фонди Одеського художнього музею	
2.3	Підтема 2.3: Побутовий живопис	Картина «На греблі. Воли коло броду», автор С. І. Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр. Картина «Різдвяні свята на Полтавщині» /	С. І. Васильківський приділяв увагу і побутовому живопису. Прошу звернути вашу увагу на картини, які представлені у даному екскурсійному блоці. Протягом другої половини 19 ст. українських діячів культури, і Васильківського зокрема, приваблювала в основному селянська тематика, яка і після реформи 1861 р. продовжувала бути актуальною. Що ви і можете спостерігати на таких картинах митця як «На греблі. Воли коло броду» та «Різдвяні свята на Полтавщині» / «Колядки».	Фонди Національного художнього музею України Фонди Національного художнього музею	

		«Колядки», автор Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.		України	
2.4	Підтема 2.4: Портрет, орнамент.	Ілюстрація «Богдан Хмельницький» автор Васильківський, фрагмент ілюстрації до альбому «З української старовини», 1900 р. Портрет гетьмана Петра Дорошенка, автор Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр.	Переходимо до портретного живопису. В 1912 р. на другій персональній виставці в Харкові С. І. Васильківський представив серію акварельних зображень історичних діячів — Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка та Івана Мазепи, які ви зараз бачите.	Головко О. М. Твори С. І. Васильківського як джерело з історії Лівобережної України / ред. О. М. Головко, Б. П. Зайцев // Скарбниця національної культури. - Харків, 1995. - С. 15-16. Фонди Національного художнього музею України (2)	

	Портрет гетьмана Івана Мазепи, автор Васильківський, фанера, олія, 1900-ті рр. Ескіз орнаменту, автор Васильківський; папір, акварель, срібло, золото, 1900-ті рр. Ескіз орнаменту, автор Васильківський; папір на картоні, акварель, 1900-ті. Ескіз орнаменту, автор	У творчому доробку С. І. Васильківського були і орнаменти. У 1912 р. Васильківський разом з М. Самокишем за власний рахунок видали у Лейпцигу альбом «Мотиви українського орнаменту». Деякі з орнаментів, що зберігаються у нашій колекції ви можете спостерігати прямо зараз.	Огієвська І. В. «Фольклорні мотиви у творчості Васильківського» [12] Фонди Національного художнього музею Фонди Національного художнього музею України Фонди Національного	
--	---	---	--	--

		Васильківський; папір, графітний олівець, акварель, золото, 1900-ті рр. Ескіз орнаменту, автор Васильківський; папір на картоні, акварель, золото, срібло; 1900-ті рр.		художнього музею України	
3.	Тема 3: Завершальне слово		Перед смертю він заповів Музею Слобідської України понад 1340 своїх творів та майже 3000 робіт, в останні дні життя півтори тисячі з яких передав Харківському художньому музею. Впродовж більше ста років твори Васильківського є самобутнім яскравим взірцем глибокого		

			самовираження і високого професіоналізму видатного живописця. На цьому наша екскурсія завершується. Дякую за увагу та до нових зустрічей у Мистецькому арсеналі!		
--	--	--	--	--	--

Авторська розробка нетрадиційного музейного заходу
Сценарій музейного свята «День художника» на базі виставки
«Небесний художник»

Дата проведення: 19 жовтня 2021 року.

Аудиторія: широке коло

Тривалість свята: 14.00 – 19:00

Мета: популяризація української художньої культури та творчої спадщини С. І. Васильківського; популяризація музейної виставки «Небесний художник»; активізація аудиторії музею та залучення нових відвідувачів.

Партнери: Київська обласна державна адміністрація, Національна спілка художників України (НСХУ); Національна спілка майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ); Національний художній музей України; Харківський художній музей та Пархомівський історико-художній музей; Одеський художній музей; Сумський обласний художній музей імені Н. Онацького; Лебединський міський художній музей ім. Б. К. Руднева; Народний ансамбль танцю "Барвінок"; Зразковий хореографічний колектив "Україночка"; Дитячий ансамбль народного танцю "Горличка"; фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина»; український музичний етно-колектив "ДахаБраха".

Місце проведення: територія Мистецького арсеналу.

Технічне обладнання: аудіо апаратура, відео апаратура, прожектори, плазми, сцени – платформи, стільці, столи, стенди, конкурсний реквізит, реквізити для проведення ярмарки-виставки робіт учнів гуртків та студій музею; реквізит для проведення концерту української народної музики; реквізит для проведення вікторини для відвідувачів.

План сценарія

Частина 1. Збір гостей (14:00 – 14:15);

Частина 2. Церемонія офіційного відкриття (14:20 – 14:30);

Частина 3. Виступ ансамблю народного танцю "Барвінок" (14:30 – 14:40);

Частина 4. Відвідування екскурсії по запропонованій виставці «Небесний художник» (14:40 – 15:20)

Частина 5. Вікторина після проведення екскурсії та оголошення її результатів (15:20 – 15:35)

Частина 6. Виступ зразкового хореографічного колективу "Україночка" (15:35 – 15:45);

Частина 7. Проведення ярмарки-виставки робіт учнів художніх гуртків та студій музею (15:45 -17:00);

Частина 8. Виступ дитячого ансамблю народного танцю "Горличка" (17:00 – 17:10);

Частина 9. Майстер-клас по плетінню браслетів-вишиванок за мотивами орнаментів С. І. Васильківського (17:10 – 17:40);

Частина 10. Виступ фольклорно-етнографічного ансамблю «Калина» (17:40 – 17:50);

Частина 11: Завершальне слово та бонус-концерт від популярної на території України та за її межами групи етно-музики "ДахаБраха" (18:00 – 18:50);

Частина 12. Роз'їзд учасників (18:50 – 19:00).

Сценарна розробка свята

Частина 1. Збір гостей.

Місце проведення: м. Київ, Мистецький арсенал.

Тривалість: 15 хв.

Дійові особи: волонтери.

Волонтери зустрічають аудиторію свята, надають кожному буклети з усією необхідною інформацією (план будівлі Мистецького арсеналу, на якому вказаний головний та пожежний вихід, вбиральні та ін.) проводжають людей у внутрішній двір Мистецького арсеналу, де вони очікують початку свята.

Частина 2. Церемонія офіційного відкриття.

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2:

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени.

Ведучий 1: Доброго дня, дорогі наші гості! Вся наша команда неймовірно рада, що ви вирішили сьогодні завітати до Мистецького арсеналу на наше свято «День художника».

Ведучий 2: І цей день ми обрали не випадково. Отож, питання для тих, хто уважно розглядав наші рекламні буклети: яких український художник 19 – початку 20 ст. народився 19 жовтня?

Аудиторія: [думають]

Ведучий 1: Даю вам маленьку підказку: «небо в цей день виглядає особливо чарівним...»

Учасники: Васильківський! Це Васильківський!

Ведучий 2: Вірно! Молодці, бо я вже почав хвилюватися, що наша креативна дизайнера буклетів марно не спала 2 дні через них.

Аудиторія: [сміх]

Ведучий 1: Жарти жартами, а гарний сон – це запорука довгої молодості.

Ведучий 2: Це ти до речі вчасно про молодість згадав. А чи знав ти, що символом молодості та життєвої стійкості є барвінок?

Ведучий 1: За кого ти мене маєш? Звісно – ні.

Аудиторія: [сміх]

Ведучий 2: А ось учасники ансамблю народного танцю "Барвінок" знають. І на твоєму місці я хутчіш звільнив би сцену, бо вони могли на тебе образитись.

Ведучий 1: Ти мабуть маєш рацію, отож я поки сховаюся від їх очей, а ви – любі слухачі, можете з радисть та оплесками зустрічати виступ «Барвінку».

Частина 3. Виступ ансамблю народного танцю "Барвінок"

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: ансамбль народного танцю "Барвінок"

Технічне обладнання: сцена, дві плазми по обидві боки сцени.

Виступ ансамблю народного танцю "Барвінок".

Частина 4. Відвідування екскурсії по програмній виставці «Небесний художник»

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу та виставкова зала Мистецького арсеналу.

Тривалість: 40 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; волонтери; екскурсоводи.

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг; виставкова зала оформлена згідно архітектурно-художньому образу виставки «Небесний художник».

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени; мікрофони та електронні указки для екскурсоводів.

Ведучий 1: (озираючись виходить на сцену) Дарма ті мене перелякав цими дівчатими та хлопцями з ансамблю, вони такі позитивні та енергійні!

Ведучий 2: Хотів би я тобі сказати не квапитись з висновками, але проти правди не підеш. Зате можна піти на виставку присвячену життю та творчості Васильківського.

Ведучий 1: Ось це мені до вподоби! Отож, шановні глядачі, приєднуйтесь до наших волонтерів та слідуйте за ними до виставкової зали.

Аудиторія йде до виставкової зали та слухає екскурсію.

Частина 5. Вікторина після проведення екскурсії та оголошення її результатів.

Місце проведення: виставкова зала Мистецького арсеналу.

Тривалість: 15 хв.

Дійові особи: волонтери; екскурсоводи 1-2.

Оформлення: екскурсоводи одягнуті в український національний одяг; виставкова зала оформлена згідно архітектурно-художньому образу виставки «Життя та творчий шлях Васильківського Сергія Івановича».

Екскурсовод 1: [закінчує екскурсію]

Екскурсовод 2: Ми сподіваємось що вам сподобалась ця екскурсія і ви змогли чарівний дух живопису Васильківського. Тому ми пропонуємо вам закріпити отримані знання невеличкою вікториною.

Екскурсовод 1: А той, хто дасть найбільше правильних відповідей отримає від нас приємний подарунок. Отож, ви готові?

Аудиторія: Так!

Екскурсоводи роздають усім учасникам вікторини пензлі, фарбу та палітри, задають питання вікторини. Для того щоб спробувати відповісти на питання першим, потрібно якнайшвидше підняти свій пензель. За кожну правильну відповідь, учасник вікторини зафарбовує 1 деталь на своїй палітрі. Той, чия палітра швидше за інших «поверне» собі свої кольори стає переможцем.

Екскурсовод 2: І в нас нарешті з'явився переможець, отож привітаємо його оплесками!

Екскурсовод 1: [Винисить та віддає переможцю приз – розмальовка по номерам, яка копіює одну з картин Васильківського] Вітаю!

Аудиторія (переможець вікторини): Дякую!

Екскурсовод 2: А ті, кому сьогодні пощастило трохи менше, можуть звернутися до нашої сувенірної крамниці та придбати там собі приємний сувенір на згадку про екскурсію. Асортимент товарів достатньо широкий – листівки, браслети, шопери, скетч буки та багато іншого чекає вас на нашому прилавку.

Екскурсовод 1: Та не забувайте, що наші ведучі вже сумують без вас та чекають на внутрішньому дворі Мистецького арсеналу!

Екскурсовод 2: До нових зустрічей у нашому виставковому просторі!

Аудиторія слідує за волонтерами до внутрішнього двору Мистецького арсеналу.

Частина 6. Виступ зразкового хореографічного колективу "Україночка".

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; хореографічний колектив "Україночка".

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени.

Ведучий 1: Нарешті повернулися! Вам сподобалася екскурсія?

Аудиторія: Так!

Ведучий 2: Якось в'яло вони відповідають...

Аудиторія: [гучніше] Так!

Ведучий 1: Годі людей мучити, краще б показав щось веселе.

Ведучий 2: Вибачай, але зараз цю функцію за мене виконає хореографічний колектив «Україночка». Зустрічайте!

Аудиторія: [гучні оплески]

Виступ зразкового хореографічного колективу "Україночка".

Частина 7. Проведення ярмарки-виставки робіт учнів художніх гуртків та студій музею.

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 1 год. 15 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; учні художніх гуртків та студій музею.

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени; реквізити для проведення ярмарки-виставки робіт учнів художніх гуртків та студій музею.

Ведучий 1: Слухай, мені здається чи талант це щось заразне?

Ведучий 2: Що ти маєш на увазі?

Ведучий 1: Та ось, дивлюсь на роботи учнів художніх гуртків та студій музею, і дивуюсь такому таланту!

Ведучий 2: А ті що хотів? Картини Васильківського навіть мені надали творчий поштовх. Ось, дивись! [дістає картину]

Ведучий 1: Навіть сперечатись не буду! Дивлячись на цю картину одразу зрозуміло що тебе хтось штовхнув, навіть двічі: спочатку у фарбу, а потім на полотно...

Аудиторія: [сміх]

Ведучий 2: Тобі, я бачу, аби познущатися! Краще йди на сьогоднішню ярмарку-виставку, там тобі для цього приводу не дадуть.

Ведучий 1: Я тільки за! Отож, ярмарка-виставка розпочинається!

Проведення ярмарки-виставки робіт учнів художніх гуртків та студій музею.

Частина 8. Виступ дитячого ансамблю народного танцю "Горличка".

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; дитячий ансамбль народного танцю "Горличка".

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени.

Ведучий 2: Знаєш, а мені все одно подобається моя картина. Краще горлиця в руках ніж журавель у небі.

Ведучий 1: Зачекай, горлиця? Ти нічого не наплутав?

Ведучий 2: А ти зараз сам усе побачиш. Зустрічайте, дитячий ансамбль народного танцю "Горличка"!

Виступ дитячого ансамблю народного танцю "Горличка".

Частина 9. Майстер-клас по плетінню браслетів-вишиванок за мотивами орнаментів С. І. Васильківського.

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 30 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; майстри та аудиторія.

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени; реквізити для проведення майстер-класу.

Ведучий 1: Ти до речі знав, що у творчому доробку С. І. Васильківського були і орнаменти? А в 1912 р. Васильківський разом з М. Самокишем за власний рахунок видали у Лейпцигу альбом «Мотиви українського орнаменту».

Ведучий 2: Так, і до того ж давно – нам це ще давно на екскурсії розповідали. Деякі з орнаментів зберігаються у нашій колекції, тому мені спала на думку ідея: чому б не відтворити орнаменти Васильківського у вигляді браслетів вишиванок.

Ведучий 1: А це чудова ідея! Якби ще вони в тебе частіше з’являлися – ціни б тобі не було. Хутчіш втілимо цю ідею в життя з нашими друзями!

Майстер-клас по плетінню браслетів-вишиванок за мотивами орнаментів С. І. Васильківського.

Частина 10. Виступ фольклорно-етнографічного ансамблю «Калина» .

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина» .

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени.

Ведучий 1: Гадаю після такої праці нам усім потрібен відпочинок!

Ведучий 2: А що краще за все допомагає відпочити душею та розумом?

Ведучий 1: Я здається розумію, що ти маєш на увазі. Зустрічайте - фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина» .

Частина 11. Завершальне слово та бонус-концерт від популярної на території України та за її межами групи етно-музики "ДахаБраха".

Місце проведення: внутрішній двір Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: Ведучий 1, Ведучий 2; група етно-музики "ДахаБраха";

Оформлення: Сцена оформлена в українському стилі, а ведучі одягнуті в український національний одяг;

Технічне обладнання: сцена, аудіо апаратура, дві плазми по обидві боки сцени.

Ведучий 2: Музика – це щось дивовижне. Після виступу ансамблю «Калина» в мене відкрилось нове дихання, хоч у полі працєю!

Ведучий 1: У поле ти можеш і сам піти, а наші шановні гості бажають витратити свою енергію інакше, я правий?

Аудиторія: Так!

Ведучий 1. Тоді до вашої уваги – група, що вже давно підкорила закордон та виховали там цілу армію фанатів української етно-музики; група, що виступала на найвідоміших фестивалях світу - Glastonbury, Sziget, Helsinki Festival, Med, Mundial, Oslo World Music Festival, Dublin World Music Festival, Fusion, GlobalFEST та багатьох інших по всьому світі.

Ведучий 2: Невже "ДахаБраха"?

Ведучий 1: Хто ж ще! Зустрічайте на нашій сцені, гурт "ДахаБраха" з піснею «Що з під дуба»! А ми прощаємось із вами і чекаємо вас на нових заходах у Мистецькому арсеналі. Усього вам найкращого!

Бонус-концерт від групи етно-музики "ДахаБраха".

Ведучий 2: Оце так виступ! Я запам'ятаю цей день надовго! А ви згодні зі мною?

Аудиторія: Звісно! Так!

Ведучий 1: Я хочу подякувати усіх присутніх, за цей чудовий день, за посмішки вдячної аудиторії та гучні оплески, за сумлінну працю волонтерів та наших екскурсоводів, та звісно, дякую усім нашим партнерам та творчим колективам, які з такою самовіддачею виступали на цій сцені – ваша енергія змогла надихнути кожного з нас!

Ведучий 2: А ми прощаємось із вами і чекаємо вас на нових заходах у Мистецькому арсеналі. Усього вам найкращого!

Частина 12. Роз'їзд учасників.

Місце проведення: територія Мистецького арсеналу.

Тривалість: 10 хв.

Дійові особи: волонтери.

Волонтери допомагають аудиторії покинути Мистецький арсенал.

ВИСНОВКИ

Дана курсова робота реалізує ідейний задум експозиційного проекту «Небесний художник» спрямований на те, аби за допомогою музейно-експозиційних засобів проаналізувати основні періоди життя та творчості цього видатного українського митця та діяча культури.

Основою структури даного проекту стали експозиційні композиції, що розкривають процес становлення С. І. Васильківського як художника (ранні роки, навчання в Академії мистецтв, закордонне відрядження у Західну Європу, його громадсько-культурна діяльність на теренах України) та демонстрація основних напрямків живопису митця (пейзажний живопис, історичний живопис, побутовий живопис, портрет, орнамент).

Майбутня експозиція ґрунтується на унікалах та раритетах як певних «предметах-маяках», що концентрують на собі увагу відвідувачів серед яких можна виділити наступні картини «Ранок. Отара в степу» 1884р., «На Дінці» 1885р., «Ранок в Безансоні. Франція» 1886 р., «Околиця Байонни. Франція» 1887 р., «Венеція» 1887 р., «Етюд моря. Венеція» 1887 р., «Козачий пікет» 1888 р., «Бій запорожця з татариним» 1890-ті рр., «Козача левада» 1893 р., «Запорожець на посту» 1890-1900-ті рр., «Різдвяні свята на Полтавщині» («Колядки»), ескіз картини-панно «Вибір полковником Мартина Пушкаря» для будинку Полтавського земства, «Портрет Шевченка».

Архітектурно-художній образ нової експозиції передбачає наявність зали (8х15, м2) в приміщенні Мистецького Арсеналу (Київ). Розкриття експозиційного задуму підсилюють наступні художньо-технічні прийоми:

1) 3D-макет «Україна очима С. І. Васильківського» суть якого полягатиме у численних мініатюрних об'ємних фігурах, які повторюють сюжети картин С. І. Васильківського, намальованих в Україні, що об'єднає творчий доробок митця у єдину оригінальну композицію.

2) Гіпсові скульптури (зокрема фігури коней, що повторюють сюжет однієї з найвідоміших картин С. Васильківського «Козачий пікет»).

Автором було створено ряд документів, які представляють собою розробки конкретних форм і засобів музейної комунікації, передбачених програмою. А саме: методична екскурсія на тему «Небесний художник» та авторський текст музейного свята «День художника» на базі виставки. Зацікавленість аудиторії у цих заходах була підтверджена соціологічним дослідженням, яке проводилось шляхом анкетування та безпосереднього спілкування з обраними респондентами.

Можна стверджувати, що цільова аудиторія комплексного комунікаційного продукту коливається від дітей середнього шкільного віку до пенсіонерів. Загалом екскурсія та нетрадиційний музейний захід розраховані на широку аудиторію різного соціального рівня.

Результати даної кваліфікаційної роботи можуть бути використані для тимчасової виставки чи постійної музейної експозиції, що присвяченої персоні С. І. Васильківського, як самостійно, так і в групі з іншими представниками української творчої інтелігенції відповідного періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Література до історіографії:

1. Безхутрий М. М. Сергій Васильківський : біогр. Повість. Київ : Молодь, 1979. 255 с.
2. Безхутрий М. М. С. І. Васильківський : нарис про життя та творчість. Київ : Мистецтво, 1954, 47 с.
3. Бурачек М. Аналіз творчості С. І. Васильківського : з нагоди 10-річчя смерті худож / Червоний шлях. 1928. № 7. С. 205-212.
4. Вороний М. Сергій Васильківський / Літ.- наук. вісник. 1903. Т. 22. Кн. 1. С. 19-25.
5. Головка О. М. Твори С. І. Васильківського як джерело з історії Лівобережної України. / ред. О. М. Головка, Б. П. Зайцев // Скарбниця національної культури. Харків, 1995. С. 15-16.
6. Карнацевич В., Васильковський Сергей Иванович / 100 знаменитых харьковчан. Харків, 2005. С. 73-76.
7. Нейві Г. Художник С. Васильківський : до 10 роковин від дня смерті / Нове мистецтво. 1927. № 19. С. 12-13.
8. Ніколаєв О. Сергій Васильківський : Життя й творчість : з нагоди 10-ти років з дня смерті маляра. Харків : Пролетарий, 1927. 26 с.: ілюстр.
9. Огієвська І. В., Сергій Васильківський. Твори з приватних колекцій / Україна. 1974, № 43. 12 с.
10. Огієвська І. В., Сергій Іванович Васильківський. Київ : Наук. думка, 1980. 166 с. : ілюстр.
11. Огієвська І. В. Особливості творчої манери С. Васильківського / Мистецтво. 1966. № 1. С. 25-26.
12. Огієвська І. В. Фольклорні мотиви у творчості С. І. Васильківського / Нар. творчість та етнографія. 1979. № 6. С. 66-70.
13. Огієвська І. В., С. І. Васильківський – колорист / Укр. Мистецтвознавство : респ. міжвід. зб. 1970. Вип. 4. С. 85-91.

- 14.Огієвська І. В., Сергій Васильківський і народне мистецтво та архітектура / Нар. творчість та етнографія. 1971. № 2. С. 53-57 : ілюстр.
- 15.Романовський В. С. Пам'яткознавча діяльність українського архітектурно-мистецького відділу Харківського літературно-художнього гуртка (1912-1918 рр.) / Культурна спадщина Слобожанщини : Культура і мистецтво : зб. наук. попул. ст. Харків, 2004. Ч. 2. С. 3-11 : ілюстр.
- 16.Чернов Л. Художня біографія митця / Прапор. 1969. № 1. С. 84-86.
- 17.Эварницкий Д. По поводу картины С. И. Васильковского. Киев, : Старина. 1886. Кн. 1. С. 184-187.

Фахова література:

- 18.Адамьянц, Т. З. Социальные коммуникации : учебник для академического бакалавриата / Москва : Издательство Юрайт, 2018. 200 с.
- 19.Андреева И. В. Вспомогательные материалы в системе музейной экспозиции / Вестник культуры и искусств. 2011. № 4 (28). С. 22-25.
- 20.Артемов Е.Г. Музейно-педагогические технологии. / Пособие справочник : Изд. 2-е, доп. ФГУК ГМП ИР., 2006. 32 с.
- 21.Арюткина А.Н. Коммуникативный компонент профессиональной компетентности музыканта-исполнителя / Вестник Самарского университета. История, педагогика, филология. 2020.
- 22.Белоусова Н. А., Т. И. Кимеева Т. И. Формирование инновационных моделей музейной коммуникации в музеях высшей школы Западной Сибири / Н. А. Белоусова, Т. И. Кимеева. // Введение в историю : учебно-методическое пособие для учителя с краеведческим материалом. – Кемерово, 2006.
- 23.Богданова Е. В. Продвижение музея средствами рекламы и PR / ФГБОУ ВО «Уральский государственный педагогический университет». / Кафедра рекламы и связей с общественностью, 2008.

- 24.Бреднева В. А. Идентичность в структуре досуга / Досуг : социокультурные и экономические перспективы / ред. В. Б. Устьянцева. Саратов : Издательство «Латанова В. П.», 2003. С. 60-64.
- 25.Буров Н. В. Современный музей: от просветительства к образовательно-воспитательной деятельности современного музея / Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. 2010. С. 36-42.
- 26.Валенкевич О. В. Становлення та розвиток музейної педагогіки / Проблеми освіти : Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 48-52.
- 27.Веселицкий О. В. Понятие и сущность художественного проектирования музейных экспозиция / Вопросы музеологии. 2010. С. 121-125.
- 28.Глаголев М. В. Нематериальные культурные ценности в современной информационной среде (в контексте культурологического подхода) / Музей и нематериальное культурное наследие. Вып. 6. Москва : «ИКАР», 2005. С. 137-143.
- 29.Гнатюк О. Л. Основы теории коммуникации : учебное пособие. Москва : КНОРУС, 2017. 256 с.
- 30.Гнедовский М. Б., Дукельский В. Ю. Музейная коммуникация как предмет музееведческого исследования / ред. М. Б. Гнедовский, В. Ю. Дукельский // Музей –культура, общество. Москва, 1992. 360 с.
- 31.Долак Я. Музейная экспозиция – музейная коммуникация / Вопросы музеологии. 2010. №1. С. 106-117.
- 32.Долак Я. Посетитель на экспозиции как объект музеологического исследования / Вопросы музеологии. 2010. №1. С. 106-117.

33. Коренева А. Ю. Музейная экспозиция как текст : теоретические аспекты / Электронное научное издание Альманах Пространство и Время. 2015. С. 164-172.
34. Корытникова Н. В. Интернет как средство производства сетевых коммуникаций в условиях виртуализации общества / Социологические исследования. 2007.
35. Краснянский, Д. Е. Основы теории коммуникации. Москва : МГТУ ГА, 2009. 154 с.
36. Лермонтова Е. Н. Фотография в музейной экспозиции / Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. 2016. С. 99-102.
37. Мартем'янова Н. С. Музейна педагогіка в організації культурно-освітньої діяльності музею / Вісник Харківської державної академії культури. 2013. Вип. 39. С. 257-263.
38. Менш П. В. Коммуникация : язык экспозиции / Вопросы музеологии, 2014. С. 254-271.
39. Назаров М. Н. Массовая коммуникация и общество: введение в теорию исследования. / Москва : Аванти плюс, 2003. 252 с.
40. Нікішин Н. А. «Мова музею» як універсальна моделююча система музейної діяльності / Музєєзнавство : Проблеми музейної комунікації в музейній діяльності. Москва, 1988. С. 56-58.
41. Подгорная Л.Д. Теория коммуникации: основные направления и концепции. / Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва, 2010.
42. Подліняєва О. О. Особливості використання сучасних медіа в освіті : віртуальна екскурсія / Фізико математична освіта : науковий журнал 2016. Вип. 4 . С. 100-104.
43. Ременяк И. В. Современные методы продвижения в сфере музейной деятельности. / Высшая школа журналистики и массовых коммуникаций. 2012.

- 44.Ротань М. В. Современные тенденции в формировании выставочных экспозиция / Международный журнал прикладных наук и технологий «Integral». 2019. С. 114-120.
- 45.Сапанжа, О. Развитие представлений о музейной коммуникации / Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2009. №103. С. 249-250.
- 46.Сошніков А.О. Методичні рекомендації з написання курсових робіт для студентів 2-го курсу спеціальності музеєзнавство, пам'яткознавство:«Експозиційна діяльність музеїв». Харків : ХІМ, 2017.
- 47.Столяров, Б.А. Музейная педагогика: история, теория, практика. / Учебное пособие : Москва, 2004. 216 с.
- 48.Сыченкова Л. А. О способах представления истории в музейных экспозициях / Вопросы музеологии. – 2010. С. 124-135.
- 49.Хитарова Э. И. Концепция музея в прикладной культурологии / Музеи России : поиски, исследования, опыт работы // Ассоциации музеев России. 1996. №2. С.36-46.
- 50.Щербатий З. Є., Слобода О. М. Роль музею університету в системі навчання і патріотичного виховання студентів // Науковий вісник ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького. 2011. Том 13, №3. С. 342-347.
- 51.Юзик О. П. «Проведення екскурсії з метою духовно-професійного становлення молоді» // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка. Науки об освіті. 2011.
- 52.Юренева Т. Ю. Музееведение. Москва : Академический проспект, 2003. 360 с.
- 53.Юхневич М. Ю. Интерактивность и ее мифы / Музей. 2008. № 3. С.55-59

54.Яремчук Л. В. Соціальна комунікація: становлення термінологічних засад галузі / Л. В. Яремчук // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції, 11–12 вересня 2013 року, Львів / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет "Львівська політехніка", Науково-технічна бібліотека // Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. - С. 599-603.

Джерела:

- 55.Васильківський С. І. Бездоріжжя / Український живопис: сто вибраних творів. Київ, 1985. С. 35.
- 56.Васильківський Сергій Іванович. Виставка творів. / Каталог. Харків : Прапор, 1968.
- 57.Васильковский С. И. / Каталог картин Харьковского городского художественного музея. Харків, 1914. С. 6-7.
- 58.Виставка творів С. І. Васильківського : до 100-річчя з дня народж. / Каталог. Харків, : Обл. вид-во, 1955. 19 с.; 8 арк. ілюстр.
- 59.Вороний М. Сергій Васильківський (артист-маляр) / Літ.- наук. вісник. 1903. Т. 22. Кн. 1. С. 19-25.
- 60.С. І. Васильківський : Каталог виставки / уклад. М. М. Безхутрий, С. М. Лосікова / Харків : Облполіграфвидав, 1991. С. 38 : ілюстр.
- 61.С. І. Васильківський : Репродукції з картин музеїв України. Київ : Держ. вид-во образотв. мистецт. і муз. л-ри, 1956. 10 окр. арк. в папці.
- 62.Сергій Васильківський : Альбом / авт. упоряд. М. М. Безхутрий. Київ : Мистецтво, 1970. 29 с. : ілюстр.
- 63.Сергій Васильківський : Альбом / авт. упоряд. М. М. Безхутрий. Київ : Мистецтво, 1987. 168 с. : ілюстр.

Електронні ресурси:

64. Харківський художній музей: головна сторінка. URL: <https://artmuseum.kh.ua/>
65. Сумський обласний художній музей імені Н. Онацького: головна сторінка. URL: <http://artmuseum.sumy.ua/>
66. Одеський художній музей: головна сторінка. URL: <https://www.ofam.org.ua/>
67. Національний художній музей України: офіційна сторінка в Facebook. URL: <https://www.facebook.com/namu.museum/>
68. Національний музей Тараса Шевченка: головна сторінка. URL: <https://museumshevchenko.org.ua/>
69. Мистецький арсенал: звітність. URL: <https://artarsenal.in.ua/>
70. Лебединський міський художній музей імені Б. К. Руднєва: головна сторінка. URL: <https://artmuseum.lebedyn.org/>
<https://artarsenal.in.ua/pro-nas/zvitnist/>

ДОДАТКИ

1. Історична довідка

Сергій Іванович Васильківський - один з найпопулярніших українських художників кінця 19 – початку 20 сторіччя. Він залишив по собі близько трьох з половиною тисяч творів – головним чином пейзажі, а також кілька історико-побутових композицій і портретів. Впродовж більше ста років твори Васильківського є самобутнім яскравим взірцем глибокого самовираження і високого професіоналізму видатного живописця. [1]

Сергій Іванович Васильківський народився 19 жовтня 1854 року в місті Ізюмі, що на Харківщині, в родині дрібного чиновника повітового казначейства. Як він підріс до учбового віку, батько переїхав до Харкова, придбав на Москалівці (Катерининська вулиця № 69) невеличкого будинка, де й почав жити з сім'єю. [8]

Перші професійні навички й знання з малювання та живопису Васильківський здобув у другій харківській гімназії. Його викладачем був талановитий український художник і дбайливий педагог, учень К. П. Брюллова Д. І. Безперчий. А Софія Безперча – донька Д. І. Безперчого, що трагічно померла від хвороби – стала першим і єдиним коханням С. І. Васильківського. [2]

С. І. Васильківський, не скінчивши шостого класу гімназії, вступив до Харківського ветеринарного інституту. Але інституту він теж не скінчив і вступив на службу до «Удельного відомства» в Києві, де його дядько мав досить відповідальну посаду. Та службові обов'язки не могли змусити С. І. Васильківського забути про потяг до мистецтва, зокрема до малярства. Тому зібравши певну суму грошей, Васильківський вирішив переїхати до Петербурга. [8]

Залишивши кар'єру в удільному відомстві та витримавши іспити, у 1867 р. С. І. Васильківський вступив до петербурзької Академії мистецтв –

провідного навчального закладу у сфері культури. Академія мала великий вплив на розвиток українського мистецтва. Тут виховувалося багато українських художників: Шевченко Тарас Григорович, В. Орловський, та О. Мурашки, С. Васильківський, В. Галімський, М. Пимоненко, скульптор Ф. Балавенський. Освіту здобули там і видатні майстри українського радянського малярства Самокиш Микола, Ф. Кричевський, К. Трохименкота інші. Академія мистецтв підтримувала рисувальні школи в Києві, Харкові, Одесі.

С. І. Васильківський навчався в Академії у кінці 1870-х – 1880-х рр. Саме цей період її існування відзначався дисонансом між консервативними методами навчання та ідеями передових художників того часу (серед них був і Шевченко), які прагнули до реалізму, ідейності і народності в своїй творчості. Революційно-демократичне піднесення в країні, передові суспільні ідеї та настрої, неодмінно вплинули на формування світогляду студентів, що в свою чергу формували прошарок багатьох майбутніх митців. [4]

За часи навчання у С. І. Васильківського з'явилося багато нових друзів серед його співучнів, у своїй більшості вихідців із трудового народу, що пізніше стали видатними діячами вітчизняного реалістичного мистецтва, ними були академік батального живопису М. С. Самокиш, скульптор В. О. Беклемішев, художники П. Д. Мартинович, М. Н. Дубовський, О. Г. Сластьон, К. Я. Крижицький та Я. Ф. Ціонглінський. [8]

З 1878 р. С. І. Васильківський навчався у натурному класі та успішно виконував усі академічні вимоги. З 1880 (1881) р. він починає відвідувати клас пейзажу під керівництвом М. Клодта. З роботою майстерні мав тісний зв'язок видатний український художник пейзажист, професор Академії В. Д. Орловський, який відкрито людиною та завжди охоче ділився досвідом з Васильківським та його другом М. Самокишем. Творчість обох митців – М. Клодта і В. Орловського, мала надзвичайний вплив на

С. І. Васильківського. Соціальні мотиви у пейзажах М. Клодта та високий рівень відображення ефектів, що значно посилювали емоційний вміст картини, знайшли своє відображення у подальшій творчості молодого та талановитого митця. [10]

С. І. Васильківський, незважаючи на скрутне фінансове становище, продовжував наполегливо та успішно навчатися. Про це свідчать численні нагороди, які Васильківський регулярно отримував від Ради академії. Вже у 1879 р. він отримав дві срібні медалі за етюди з натури, виконані олівцем; у 1881 р. – срібну медаль за етюд дерева, написаний олійними фарбами з натури; у 1883 р. – дві великі срібні медалі за натурні пейзажі, виконані один – олівцем, другий – олійними фарбами; 1884 р. отримав малу золоту медаль за програмовий малюнок по краєвиду «Ранок», та 1885 р. за роботу «По Дінцю» йому дали велику золоту медаль та присвоїли звання «художника першої ступені» та закордонну командировку на чотири роки за стипендіатом Академії за її кошт. В загалом, за часи навчання в Академії мистецтв Васильківський отримав одинадцять срібних та дві золоті медалі, а також декілька грошових премій. [10]

Отож, С. І. Васильківський разом із М. Самокишем відправився до Франції, де вони зустріли свого співвітчизника – художника І. П. Похитонova. Васильківський відразу ж здружився з І. П. Похитоновим, і вони завжди їздили разом на усі кінці Франції, писали етюди, а не рідко й картини – прямо з натури. У І. П. Похитонova С. І. Васильківський вивчав його особливу техніку і технологію живопису. [1]

Творчість С. І. Васильківського була високо оцінена за кордоном. Після першої появи його картин на виставці в Паризькому салоні він одержав право виставляти там свої картини поза конкурсом, чого рідко могли удостоїтись навіть іноземні художники.

Велике значення у розвитку природних колористичних здібностей С. І. Васильківського в роки закордонної поїздки відіграла наполеглива робота художника безпосередньо з натури, а також своєрідність барв південної природи (Франції, Італії тощо) – інтенсивніших, яскравіших, більш чистих ніж у петербурзьких і навіть українських краєвидах. Писав етюди він весь час, з перших місяців перебування за кордоном. У серпні 1886 р. художник був на півдні Франції, а в 1887 р. мандрував її північною частиною (відвідав Бретань, Нормандію), потім їздив до Лондона, повертався знову на південь Франції, здійснив подорож до Іспанії. Багато етюдів Васильківський привіз з Італії та Північної Африки. За два роки цих подорожей він виконав 50 творів, найяскравішими серед них можна назвати: «Ранок в Безансоні. Франція», «Околиця Байонни. Франція», «Дорога до моря. Франція», «Море. Венеція», «Венеція» 1887 та інші. Рада Академії за ці роботи винесла подяку Васильківському «за досягнуті успіхи у мистецтві». Позитивний відгук про них був і в одному із оглядів академічної виставки, опублікованому у журналі «Художественные новости», зокрема, там говорилося, що кожна з цих картин «шедевр у своєму роді», відзначається «вправним делікатним письмом, витонченими скромними фарбами», вдалим відображенням освітлення. [13]

Праця за кордоном збагатила прийоми письма Васильківського, сприяла посиленню прагнень до правдивого відображення природи, її кольорової гами, освітлення.

У травні 1888 р. С. І. Васильківський повернувся до Росії й кінець свого пенсіонерського строку провів в Україні.

З пенсіонерського звіту С. І. Васильківського до Академії мистецтв видно, що більшість його творів останніх двох років пенсіонерського строку присвячено українській тематиці «Перед грозою. Отара в степу», «Блакитна зима. Мерефа», «Кінний торг», «Голопанівка. Полтавщина», «Село Куряж. Околиці Харкова» та багато інших.

Повернувшись в Україну художник розпочав свій найбільш активний та плідний період творчості (1890-1917). Цей час порубіжжя став дійовим та плодотворним і для національного малярства, кількість художніх спрямувань помітно збільшилась завдяки західноєвропейському впливу. Перші два роки після подорожі С. І. Васильківський переосмислював усе здобуте в Європі та побачене вдома, визначаючи коло своїх тем, формуючи власну систему живопису з її характерними особливостями. [6]

С. І. Васильківський не робив активних кроків на шляху впровадження актуальних для епохи живописних новацій. Він не був реформатором, але й не дотримувався усіх традицій, хіба що у визнанні натури як постійної, незмінної величини. Свою форму передачі природного світу, побудовану а органічному поєднанні таких начал, як простір, світло та колір, він постійно розвивав, вдосконалював, поширюючи діапазон художньо-образних засад відповідно до особистих естетичних переконань.

Високо цінуючи творчу незалежність, С. І. Васильківський не зв'язував себе членством у якомусь одному об'єднанні і представляв роботи на виставки різних товариств Петербурга, Харкова, Києва. Від Академії Васильківський відійшов.

У 1900 р. організував у Харкові першу персональну виставку (120 творів). Усвідомлюючи суспільну роль мистецтва, брав участь у різних акціях на яких можна було зустріти Панаса Мирного, М. Коцюбинського, В. Короленка, Лесю Українку, В. Стефаника, О. Пчілку, М. Лисенко, М. Кропивницького, П. Саксаганського та інших. У рамках заходів було влаштовано «Першу українську художню виставку», а зібрані кошти від її експонування (350 карбованців) пішли на розвиток Полтавського історико-етнографічного музею. [5]

С. І. Васильківський не залишився осторонь і такої визначної події на шляху ствердження національної ідентичності українського мистецтва —

оздоблення будинку Полтавського земства (1903-1908), побудованого за проектом В. Кричевського. Для зали засідань споруди художнику було замовлено три великих панно «Чумацький Ромоданівський шлях», «Козак Голота» та «Вибір полковником Мартина Пушкаря». До цієї титанічної праці він залучив і друзів – М. Самокиш виконав орнаментальне обрамлення панно та написав коня козака Голоти, М. Беркос за ескізом С. І. Васильківського намалював передню частину степу в самому панно, М. Уваров зобразив кілька типів козаків і посполитих в композиції «Вибір полковником Мартина Пушкаря». С. І. Васильківський, будучи майстром «малих форм» підійшов до написання даної картини-панно як до станкової роботи, однак слід підкреслити високі художні якості композиції «Чумацький Ромоданівський шлях» та «Козак Голота», побудованих на бездоганному вмінні С. І. Васильківського поєднувати пейзаж і сюжет, стан природи і дії людини, створювати образно-емоційний лад твору на основі поетики народного фольклору. У третьому панно «Вибір полковником Мартина Пушкаря» зображено конкретно історичну подію, що не було характерним для майстра, композиція більше нагадує міцно побудовану мізансцену. [10]

Разом з М. Раєвською-Івановою та Д. Безперчим С. І. Васильківський розробляв проект статуту Художнього училища, відкритого у Харкові у 1912 р. Він заснував та очолив архітектурно-мистецький відділ Харківського освітньо-художнього гуртка (почесним головою був І. Рєпін), просвітницька діяльність якого була зорієнтована на відродження культурної спадщини Слобожанщини та збереження її сакральних архітектурних пам'яток, що сконцентрували у собі мистецьку пам'ять поколінь.

В 1912 р. на другій персональній виставці в Харкові С. І. Васильківський представив серію акварельних зображень історичних діячів — Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка, Василя Кочубея, Петра Могили та інших, при створенні яких користувався старовинними гравюрами і

живописними портретами (збереглися портрети Дорошенка і Мазепи в Національному художньому музеї України та Лебединському художньому музеї). Того ж року експонував 33 роботи на великій виставці українського образотворчого мистецтва в Києві (383 твори, 47 учасників). В станкову пейзажну канву до кінця життя продовжував вплітати й козацьку тематику.

Долучившись до художнього та громадського життя не лише Харкова, а й усієї України, у своїй творчості С. Васильківський тримався одноосібно. Він полишив академічні виставки з 1894 р., не приєднався до передвижників, як це зробили його друзі та колеги – І. Похитонов, М. Беркос, П. Левченко і так далі. Єдине художнє об'єднання, з яким майстер на багато років пов'язав свою виставкову діяльність – Товариство російських акварелістів (1892 – 1916), що було далеким від ідеологічних настанов того часу. [8]

Збирав художник і зображення орнаментів, якими так пишно українці прикрашали житло, одяг, побутові речі. С. І. Васильківський разом з М. Самокишем у 1912 р. за власний рахунок видали у Лейпцигу альбом «Мотиви українського орнаменту», що включає у себе 40 кольорових таблиць, а штампи з прізвищем Васильківського на багатьох орнаментах свідчать про те, що основну роботу виконав саме С. І. Васильківський. Альбом дає уявлення про орнаментальне мистецтво Полтавщини, Чернігівщини, Київщини 17-18 ст., він виділяється високою художністю виконання, колористичним хистом С. І. Васильківського, його глибоким знання українських орнаментів і вмінням підібрати найтипівіші з них. [12]

Передчуваючи смерть, художник-патріот подбав про заповіт. Місту Харкову він залишив свою домівку, 1348 своїх робіт і велику суму грошей, накопичених за творче життя. Митець відписав музею Слобідської України, про який він мріяв та доклав зусиль для його створення. Помер С. І. Васильківський 8 жовтня 1917 р. Та незважаючи на усі труднощі,

які зустріла Україна у 20 ст., ми і зараз можемо насолоджуватися картинами цього митця.

С. І. Васильківський став одним із найвидатніших українських пейзажистів свого часу. У деяких з його картин створено типові пейзажні образи, в інших показано лише своєрідність, красу окремого мотиву, відображено певні риси, властиві природі тієї чи іншої місцевості. Емоційності у своїх пейзажах С. І. Васильківський досягає переважно колористичними й композиційними задумами.

1890-1900 роки – перше десятиріччя після повернення із закордону, можна вважати періодом зрілої творчості С. І. Васильківського. Саме у цей період народжується найвидатніша картина живописця «Козача левада» (1893), в якій органічно переплітається ліричне і епічне, життєво-буденне та історично значиме. Природа, зображена в роботі українського майстра, відтворена відповідно до національного світовідчуття та має особливу мотивацію, в яку закладено глибокий історичний зміст. Левада – місце, куди здавна приходили для перепочинку козаки та чумаки... Крони дуба, що володарює у композиційному просторі пейзажу, виокремлюються на тлі світлого неба. Своїм неперевершеним твором С. І. Васильківський засвідчує, що навіть без конкретних зображень реалій минулого можна створити історичну картину. [11]

У «Сільському пейзажі» художник наче навмисне стискає зовнішні межі кольору, щоб повніше розкрити внутрішнє багатство його тональних переходів. Контрастне поєднання різних за звучанням великих кольорових мас органічно співвідноситься з ювелірною завершеністю та чіткою визначеністю композиції, що надає твору врівноваженості та гармонії. В глибині ж твору, де навіть не помітно рухів пензля, передано розчинені у повітрі узагальнені дальні плани пейзажу.

Зовсім інші живописні якості, які виокремлюються із загалу робіт С. І. Васильківського, написаних під час закордонної подорожі, можна побачити в пейзажах Венеції, де неповторна архітектура міста є ледь помітним тлом для зображення моря, каналів, вітрильників та гондол. Так, в картині «Етюд моря. Венеція» художник одним широким «розчерком» пензля передав золотаво-мерехтливі відблиски від вітрильників на воді, де стирається межа між морем і небом, а простір перетворюється на майже безтілесну, виткану зі світла та повітря природну матерію.

Пейзаж «Таврида» - твір початку 1900-х рр., володіє усіма характерними для цього часу образно живописними ознаками. В ньому зображено величний світ, де панують земля, море та небо. Загальний перед сутінковий настрій, контрастуючи з холодно-сріблястим колоритом світіння хмар і води, привносить у твір романтичне забарвлення. Маленька жіноча постать на тлі величного кримського ландшафту – свідчення самотності людини в контексті світу природи. Це вже крок живописця до образності та символізму.

С. І. Васильківський частіше, ніж інші українські пейзажисти, передавав мінливий стан природи, зумовлений ранковим або вечірнім освітленням, змінами в погоді. В картині «Ввечері в степу. Отара овець» у живописі неба одразу привертає увагу протиставлення сіро-синюватих переливів яскравій золотавості відблисків сонця у просвіті між хмаринками, а широкі й впевнені мазки майстра тільки підкреслюють це в композиції.

С. І. Васильківський, як і деякі інші українські художники останньої третини 19 – початку 20 ст., звертався до відображення таємничості, чарівності місячного освітлення, вирішуючи подібні твори в дещо романтичному плані. Яскравим прикладом таких робіт є «Ніч на Донських гирлах», де майстер вдався до складної, багатой на відтінки кольорової гами і тому досяг найбільш переконливої передачі ефектів місячного освітлення.

[12]

Історичний живопис на Україні в 1890-х – на початку 1900-х років ще не відзначався різноманітністю. Тематика, ідейне спрямування історичних картин С. І. Васильківського визначалися зображенням козаків як захисників рідного краю. У художній спадщині майстра твори на ці теми за своєю кількістю й за значенням посідають друге місце після пейзажів. Їх образний зміст здебільшого обумовлений органічним поєднанням пейзажу з елементами історичного, батального чи історико-побутового жанрів. [16]

Так на картині «Запорожець на посту» 1890-1900-ті роки, зображено козака, який на узліссі невеликого гаю залишив свого коня і стоїть, спираючись на рушницю, вдивляється, чи не з'явиться ворог і козацькі вершники-дозорці серед степових просторів. Постать козака, на якій зроблено акцент, підкреслює історико-етнографічні особливості твору. А пейзаж, в свою чергу, особливої ролі у розкритті змісту та створенні певного настрою картини тут ще не відіграє.

Повсякденне життя козаків С. І. Васильківський зобразив на творі «Козачий пікет» 1888 р.. Свіжість ранкового степу, такий стан природи, коли туман, підіймаючись над землею, оповив усе блакитнуватою імлою: землю, козака, який гріється біля вогнища, та коней, що збилися купою і ніби завмерли, дрімаючи. Виразність відображення природи і цієї роботи, як і в більшості пейзажів майстра, зумовлює кольорове вирішення. Отак, м'якими переливами зелено-сріблястих відтінків у картині «Козачий пікет» передано поетичність вранішньої пори.

Окремі твори на історичну тему С. І. Васильківський присвятив безпосередньо боротьбі козаків з ворогом. Так вирішено картину «Бій запорожця з татариним». В творі зображено татарського вершника, що мчить швидко і легко, а назустріч йому безстрашно летить козак. Композиція вирішена жваво, переконливо, документально передано особливості одягу та зброї супротивників, що неодмінно посилює враження від картини.

С. І. Васильківський приділяв увагу і побутовому живопису. Протягом другої половини 19 ст. українських діячів культури приваблювала в основному селянська тематика, яка і після реформи 1861 р. продовжувала бути актуальною. Зацікавленість С. І. Васильківського фольклорними джерелами зумовила інтерес митця до народних звичаїв. Так, різдвяне колядування стало темою його картини «Колядки». Художник показав момент, коли дорослі й діти, щойно закінчивши колядувати, стоять біля хати, а господарка кладе одному з них у мішок гостинці як подяку за співи. [12]

С. І. Васильківський виконав чимало творів котрі можна назвати пейзажами з постатями й водночас побутовими картинами, в яких зображення природи відіграє домінуючу роль у створенні певного образного ладу. Таке вирішення властиве роботі «На греблі. Воли коло броду». Відображення подібних аспектів життя нерідко було характерним і для літературних творів, і театральних вистав тогочасної України.

В 1890-х роках посилився інтерес передових художників до відображення особливостей індивідуальності людини, психологічного розкриття її образу, відповідно, розвиток портрета як жанру творчості теж активізувався. Серед робіт С. І. Васильківського слід виділити «Біля палісадника. Портрет Парасковії Урилівни Васильківської, матері художника». Митець зобразив матір у момент, коли вона, йдучи доріжкою повз барвистий квітник у своїй садибі, зупинилася на хвилинку й спокійно дивиться просто себе. У творі досить детально зображено обличчя, але ще більшу увагу своєю сонячністю та свіжістю привертає пейзаж картини, який хоч і не має надмірної деталізації проте виділяється багатого кольоровою гамою. [10]

2. Соціологічне дослідження

Анкета. Під час розробки програми виставки «Небесний художник» у систему музейної комунікації було проведено соціологічне опитування для виявлення постійної групи для співпраці. Для його реалізації першого етапу було проведено анкетування серед 74-х респондентів (школярі 9-го «А-Б» класів та 11-го «А» класу КЗ «НСЗШ№13»). Опитування проводилося для виділення певної групи респондентів для якої буде проведена детальна презентація загальної експозиції. Анкета складається з 13 питань, які мають варіанти закритих та відкритих відповідей. В закритих запитаннях респонденту дають повний набір варіантів відповідей, пропонуючи вибір одного або декількох із них. Відкриті запитання не пропонують ніяких варіантів відповідей, і респондент може відповідати на власний розсуд.

1. Якої ви статі?

- Жіночої
- Чоловічої

2. Яка ваша спеціальність чи основний напрям діяльності?

- Навчаюся у школі
- Студент/ка ЗВО
- Ваш варіант:

3. Скільки вам років? / Яка ваша вікова категорія?

- До 12 років
- 13-18 років
- 18-25 років
- 25-45 років
- 45-60 років
- 60+ років

4. Як часто ви відвідуєте музей?

- Раз в місяць
- Раз в пів року

- Раз у рік
- Інший варіант

5.3 якою метою ви відвідуєте музей?

- Культурне дозвілля
- Загальноосвітня мета
- Спеціалізована/методична мета
- Туризм
- Інший варіант

6.3 якими інтерактивними та не інтерактивними каналами комунікацій ви згодні познайомитися в музейній роботі?

- Науково-популярні лекції
- Класичні екскурсії
- Квести
- Вікторини
- Екскурсія-концерт, екскурсія-прогулянка
- Майстер-класи
- Інше

7.В якому із зазначених інтерактивних заходів ви би взяли активну участь?

- Факультативи
- Майстер класи
- Клуби/гуртки
- Музейне свято
- Інше

8.Що вас зацікавило відвідати музей?

- Реклама в інтернеті
- Віртуальна екскурсія
- Вебінари

9.Яким чином ви хотіли б отримувати зворотній зв'язок з музеєм?

- Офіційний сайт музею
- Акаунт Instagram
- Група Facebook
- Акаунт Twitter
- Канал YouTube
- Афіші порталів новин
- Інше

Чи відвідуєте ви музеї художнього профілю та галереї?

- Так
- Ні

10. Чи знаєте ви такий напрям живопису, як імпресіонізм?

- Так, відомий та хочу дізнатися про нього більше
- Так, відомий, проте не цікавить
- Не відомий, але хочу дізнатися про нього
- Не знаю та не цікавлюсь

11. Чи відомий вам митець українського живопису Васильківський Сергій Іванович?

- Так, відомий та хочу дізнатися про нього більше
- Так, відомий, проте зараз не цікавить
- Не відомий, проте хочу дізнатися про нього
- Не знайомий, знати не хочу

12. Який напрям живопису Васильківського вам подобається найбільше?

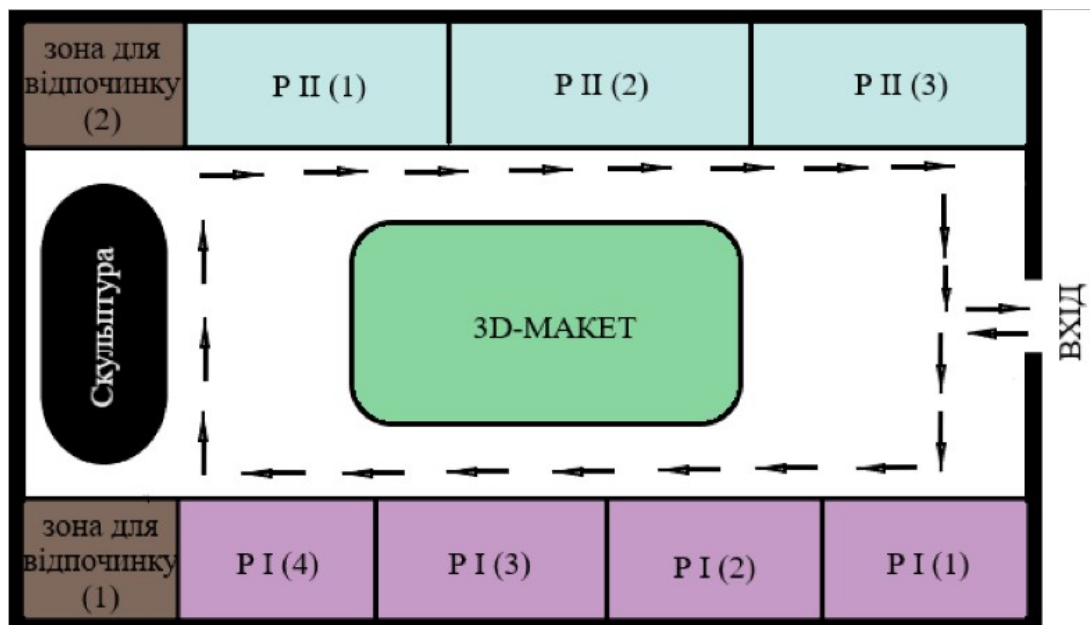
- Пейзажний
- Побутовий
- Історичний
- Портрет
- Орнамент

13. Чи цікаво вам було б познайомитися з колом митців які зберігають традиції художньої школи Васильківського?

- Так
- Ні

Загальний аналіз потенційної музейної аудиторії. Тож було розроблено ряд екскурсій та ряд нетрадиційних заходів, які розраховані на широке коло відвідувачів (чоловіки та жінки, різного віку), які можуть мати різну професійну та соціальну направленість. Для того щоб дізнатись чи будуть такі заходи цікаві відвідувачам, автором було проведено аналіз і виділено групу з 23 респондентів. Серед них ті, яких музей найбільше приваблює для відвідування, які найчастіше відвідують музей і ті які виявили найбільшу зацікавленість у темі, а саме: 11 дівчат та 4 хлопці 9-их «А-Б» класів, віком 15-16 років; 5 дівчат та 3 хлопці 11-го «А» класу, віком 17-18 років. Саме цим респондентам було представлено презентацію по виставці «Небесний художник». Поряд з позитивними відгуками були заявлені і негативні відгуки, тобто деяким респондентам не сподобалась запропонована експозиція і вони від'єдналися від фокус групи, що є нормальною практикою у подібній роботі, тому подальша робота велась у складі 10 респондентів, а саме: 5 дівчат та 1 хлопець з 9-их «А-Б» класів, віком 15-16 років; 2 дівчини та 2 хлопці 11-го «А» класу, віком 17-18 років.

3. Топографія виставки.

4. Афіша виставки «Небесний художник»

